

הידושו של מקרא

פרשת עקב

שהחילה לא יקיים הקב"ה הבטחתו, וכי התנה הבטחתו במעשיהם של ישראל.

עוד ראיתי מקשים דלכאורה תרתי דסתרי יש כאן, דבתחילה אמר הכתוב דרק על אשר תשמעון ותקיימו המצוות יקיים הבטחתו, ואילו מיד אח"כ ממשיך הכתוב ואהבך והרבך, דמשמע דאיירי באהבה שאינה תלויה בדבר, ולא רק משום שישמעו ויקיימו מצוותיו.

ואולי יש לומר דבאמת איירי כאן בכל המצוות האמורות בתורה ולא באי אלו מצוות קלות שאדם דש בעקביו, ולכך אמר הכתוב את המשפטים האלה, דהיינו כל המצוות האמורות בתורה, רק דלכך כוונת הכתוב באומרו עקב, לומר שלא יעשו המצוות באופן שכל אחד לעצמו והיינו עקב כדבר תפל שדשין בעקביו, ובכך גם יגרמו שיהיו אנשים שדשים בעקביהם, והיינו להיות וכל אחד לעצמו החלשים לא ישימו לב אליהם, אלא שיעשו המצוות באחדות וריעות כולם יחד, וזהו לשון רבים ושמרתם ועשיתם אותם, וממילא בכך יזכו שישמור ה' אלקיך לך לשון יחיד, דהיינו כאיש אחד אחד בלב אחד, דבכוח הרבים ודאי יקבלו שכר גדול יותר דכל אחד מזכה גם לאחרים.

ולפי זה יש לומר דזהו דאמר הכתוב ושמר לך, לומר דהיות ותנהגו כך באחדות לכך יקיים הקב"ה הבטחתו דווקא לדור זה שיעשו כן,

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסר אשר נשבע לאבתך (ז, יב). עיין רש"י דביאר מהו עקב האמור כאן, ועל אלו משפטים איירי שאותם ישמעו ויעשו, דבמצוות קלות שאדם דש בעקביו איירי, דאם אותם ישמעו ויעשו, על זה אמר הכתוב ושמר ה' אלקיך לך.

אבל באמת צריך ביאור למה דווקא על מצוות אלו שאדם דש בעקביו על זה נאמר ושמר ה' אלקיך, וכי רק על זה מוגיע לאדם שכר זה, וכי על מצוות חמורות וחשובות שאין דשין בעקב לא יגע שכר על כך.

עוד קשה דאם איירי כאן באותם מצוות שאדם דש בעקביו וכדכתיב עקב, למה כתיב שוב בפסוק את המשפטים האלה, הרי די לומר והיה עקב תשמעון ושמרתם ועשיתם אותם, דכבר נדע דאיירי באותם שנקראו עקב, ומה הוסיף הכתוב במה שאמר את המשפטים האלה.

עוד ראיתי מקשים כאן למה בתחילה התחיל הכתוב בלשון רבים תשמעון ושמרתם ועשיתם, ואילו במה שהקב"ה שמר לישראל כתיב לך לשון יחיד.

עוד צריך ביאור מהו דאמר הכתוב ושמר ה' אלקיך וכו' אשר נשבע לאבותיך, וכי שייך

חידושו

עקב

של מקרא

אבל זה ברור שיקיים הקב"ה הבטחתו שנשבע, רק דיכול לקיימה גם לדור אחר.

והטעם שאמר ואהבך והרבך דלכאורה סותר בזה לתנאי שאמר קודם, דהרי אהבה אינה תלויה בדבר, זה יש לומר דהקב"ה נוהג בנו מידה כנגד מידה, דאם ננהג אנו בעצמינו באהבה ואחזה וריעות, וכפי שאמרנו לעיל קיום המצוות ברבים ובאחדות, ממילא גם הקב"ה ינהג עמנו באהבה ולכך ישמור לקיים הבטחתו לדור זה דווקא.

וממילא ניהא הכל, דלכך נכתב גם עקב וגם המשפטים האלה, דבאמת איירי בכל המצוות ועקב בא לומר רק האיך לקיימם. וממילא ניהא דבכל המצוות מגיע שכר על כך ולא רק על מצוות קלות. ולכן בתחילה נאמר לשון רבים דהיינו כולם יחד, וכנגד זה ושמר לך לשון יחיד כאיש אחד.

וגם ניהא בזה דבאמת קיום ההבטחה יקיים הקב"ה בכל גוונא, רק דהטעם שיקיים לדור זה דווקא הוא משום אחדותם, דבזה הוה מידה כנגד מידה אהבה כנגד אהבה, דלכך אמר הכתוב ואהבך והרבך, דממילא אין זה סותר לתנאי שרק בקיום המצוות ישמור החסד ושבועה לדור זה, דאהבך והרבך טעם הוא לאמור לעיל.

עוד יש לומר בביאור פסוק זה, דעקב היינו בעקבתא דמשיחא וכפי שנתרבו הביאורים בזה, וממילא על זה אמר הכתוב דאם אפי' בדור שפל זה שהוא כעקב שדשיין בעקביו מ"מ תשמעון את המשפטים האלה, ממילא מובטח לנו דושמר ה' אלקיך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך, והיינו לגאול את ישראל ולבנות ביהמ"ק במהרה בימינו.

דממילא ניהא דעקב בא לרמוז על הזמן ולא על אלו מצוות איירי, ובאמת בכל המצוות איירי כדכתיב את המשפטים האלה.

ומה שעדיין יקשה כנ"ל והרי אם ואהבך וברכך למה רק בקיום המצוות תלוי הדבר, זה יש לומר דבאמת יגאל אותנו הקב"ה הגם דאין אנו ראויים לכך דהרי בדור של עקב איירי דהיינו הדור שפל, וממילא בשביל התנאי של קיום המצוות לכד עדיין אין אנו ראויים לכך, ולכן מוכרחים להוסיף על זה הטעם של ואהבך והרבך, דרק בשביל כך נזכה לקיום ההבטחה בדור שפל כזה.

והיינו שהגם שיש המקיימים מצוות התורה וכדכתיב ושמרתם ועשיתם אותם, מ"מ אין כולם עושים כן וכידוע בזמנינו דור השפל, רק דמ"מ מוכרחים שיהיו לפחות חלק שכן ישמרו את התורה, דאין חפץ הקב"ה לגאול דור הבטל מן התורה לגמרי, ולכך בעינן החלק של ואהבך והרבך, ובכך יתקיימו ב' עניינים אלו יחד ובכך נזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה כך עקר ועקרה ובבהמתך (ז, יד). צריך ביאור מה עניין ברכה זו של לא יהיה עקר ועקרה למה שיהיו ישראל ברוכים מכל העמים, דלמא דווקא גבי דבר זה יהא נקרא ברוך מכל העמים, הרי בכל דבר שייך לברכם יותר מכל העמים.

ואולי יש לומר דגבי עקר ועקרה אם נתברכו ישראל שלא יהיה בהם עקר ועקרה מוכרח שיהא זה מכל העמים, והיינו שיש כך וכך נשמות שבגוף, ואם לישראל לכולם יהיו וולדות, ממילא מוכרח שירדו בשביל כך

חידושו

עקב

של מקרא

כמות הוולדות של שאר העמים, דהרי לא יברא הקב"ה בשביל כך יותר נשמות בגוף, אלא שיקח מן חלק העמים ויתנם לישראל, וממילא ודאי ניהא למה אמר הכתוב ברוך תהיה מכל העמים, דברכה זו של עקר ועקרה תהיה מן חלק של כל העמים, ומשא"כ בשאר ברכות כגון של עושר וכדומה אין קצבה מסויימת של עושר בעולם, ומה שיעשיר לישראל אינו בהכרח מן חלק של כל העמים, וכמו כן בשאר דברים חוץ מן עקר ועקרה.

וכן בבהמתך כיון דגם בה איירי בוולדות ממילא החשבון בה גם הוא כן, דמה שירבה וולדות הבהמה הישראלית ודאי תהא הברכה מן חלק בהמות העמים, וכנ"ל.

והסיר ה' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם כך ונתנם בכל שונאך (ז, טו). לכאורה קשה מהו הכפל הלשון שאמר הכתוב והסיר ה' ממך כל חולי, וחזר הכתוב לומר וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת וכו', הרי אם הסיר ה' ממך כל חולי ודאי פשוט שגם מדוי מצרים הרעים לא ישימם כך, דהרי כבר הסיר כל מיני חולי, ולמאי חזר הכתוב לומר כן ומה השמיע לנו בזה.

ואין לומר דגם אם הסיר ה' ממך כל חולי, מ"מ שייך שישים אח"כ אחרים ולזה אמר לא ישימם כך, דמה הסברה כלל לחשוש שאחר שיסיר ה' כל חולי ישים אחרים, דא"כ מה היה הברכה בהא דהסיר ה' כל חולי כלל, וכי להחלפת החולי ברכה יקרא.

וגם בכלל קשה מהו הלשון שאמר הכתוב וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם

כך, הרי איירי במה שכבר ידעת, ומה שייך שישיםם כך שוב אחר שכבר ידעת.

ובאמת הביאור בזה הוא שמדוי מצרים לא היה אצלם בעצמם, אלא אשר ידעת היינו אשר ראו שעשה כן למצרים, דהרי בישראל לא היו מדוי מצרים הרעים, וממילא אין זה סתירה במה דכתיב אשר ידעת למה שלא ישימם כך, דבאמת בהם לא היו כלל.

ולפי זה כבר ניהא גם מהו הברכה בזה, דאומר הכתוב דעל שאר מיני חולי באם יקיימו מצוותיו יסיר מהם, וכדכתיב והסיר ה' ממך כל חולי, אבל גבי מדוי מצרים הרעים זהו דבר שככל אינו שייך אצל ישראל, דאפי' באופן שהלילה יחטאו לא ישימם כך, אלא ונתנם בכל שונאך.

ואכלת את כל העמים אשר ה' אלקיך נותן לך לא תחוס עינך עליהם ולא תעבוד את אלהיהם כי מוקש הוא לך (ז, טז). היינו דיש מצות עשה לכלות אותם העמים אשר נתן לנו ה' ולא לחוס עליהם כלל, וביאר אברבנאל דהטעם לכך כיון דהיישין שיבואו לעבוד את אלהיהם, ולכך ואכלת כי מוקש הוא לך.

צריך ביאור למה נקט הכתוב בלשון ואכלת, דמה הדמיון של זה לאכילה דווקא, היה לכתוב לומר בפשיטות ותכלה את כל העמים וכו', ואכילה זו מה עניינה לכאן.

ואולי יש לומר דגם אם חשקת בהם ואהבת אותם, מ"מ אמר הכתוב לא תחוס עינך עליהם, אלא כמו באכילה שאדם אוכל ומכלה גם את הדבר אשר אהב, ואדרבה בפרט אשר אהב, דממילא כך גם גבי

של מקרא

עקב

חידושו

העמים יש לכולתם בכל גוונא, ומן הטעם
כי מוקש הוא לך.

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי,
קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות למס' פאלפון
0533132203 או למייל sh0533132203@gmail.com